

Periode familie Zwart

18 maart 1920 tot december 1978

Herinneringen van Klaas Zwart Kzn. (geboren 1930) aan Zaanweg 24 Wormerveer

Het Herenhuis werd gekocht door Klaas Zwart (geboren 1870), zijnde mijn opa, op een publieke veiling te Zaandijk, op 18 maart 1920 voor f 16167.

De schoenwinkel op de Zaanweg werd geopend in augustus 1920, er was een schoenreparatie anex. In 1930 ging de zaak naar mijn vader Klaas Zwart jr. (geboren 1903), in datzelfde jaar 1930 ben ik geboren, de vierde Klaas Zwart (en de laatste).

De houten zijgevel (tuinkant) was dicht begroeid met klimop, een vogelparadijs, waardoor het huis bedompt was.

Voor 1930 konden oma en opa, vertelde oma, in de spiegel in de woonkamer over het veld kijken, soms tot Haarlem.

Het huis in mijn tijd.

Het perceel liep van achter van de stinksloot, naar voor naar de Zaan.

Achter de sloot met vele Bruine Ratten en het Walhuis.

In de zuidmuur zat een deur, tweedelig, met daarnaast een **secret** "ploemp" in de sloot, voor de meiden (zie verder).

In de hongerwinter was de **keuken** de enige plek in huis waar het een beetje warm was. Er kwam een oud fornuis in te staan, soms gestookt met turf.

Op het fornuis het Verblifa noedkacheltje om voedsel te bereiden. Daarin stookten we leersnippen, van onder de werkplaats, stukjes hout en kleine kooltjes, die ik op het gasfabriek terrein zeefde uit de sintels. Vrijwel dagelijks uit mijn "eigen" kratertje op het terrein. We gingen maar drie dagen per week naar school, op de Noord.

Onder het huis zat een oude opgevulde regenwaterbak, dat was de **schuilplaats** bij dreigende razzia's. Ook enkele buurmannen wisten ons huis met dat doel te vinden. Het is gelukkig nooit zo gevaarlijk geweest. Iedere avond verborg vader het geldkistje daar onder de vloer. De klap van het luik kan ik nog zo horen!

In een van de kamertjes zat ook een kelderluik, onze schuilkelder, gestut met een dikke stalen plaat voor het raampje naar de tuin. Het was de bergplaats voor voedsel.

De **winkel** bleef voor de oorlog 's avonds tot laat open wel tot 8 of 9 of 10 uur.

Naast de winkel bevond zich het **Pedicurekamertje**.

Het hele huis kraakte ook bij bomexplosies en zware rukwinden. Als een Beurtvaarder, met een eenpits gloeikopmotor op stationair, tegen de wal stootte, deed dat de thee in de kopjes rimpelen. Bij sterk drogend weer kon je door de kieren van de geveldelen het licht van buiten zien!

's Winters sliep ik onder zeven dekens en een grondzeil. De dekens vrozen aan het grondzeil vast.

In mijn(Klaas) en Tineke's kamer huisden in 1944-45 twee tantes en twee nichten. Ze sliepen in het achterhuis op dezelfde verdieping.

Hert was uit nood geboren: kou, honger, geen gas en electra.

Toen, in die tijd, sliep ik op de zolder achter oude gordijnen.

In 1940-41 hadden we nog schipper Bonninga met vrouw en dochter in huis.

Zie tuinhuis verderop).

In de jaren '42 en later was het achterste van de twee kleine kamers, dat uitkeek op de sloot,

clubhuis voor de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJN), de vrije jeugdbond.

De NJN was een zegen voor mij, in die donkere jaren was het een van de twee toegestane verenigingen vanwege het "niet politieke karakter", maar we waren wel heerlijk links!

En natuurstudie is geen politiek, dat is juist.

Tot slot: in 1968 is er een dakkapel gemaakt, voor Vrouwtje(partner Klaas) en mij, daar kregen wij onze keuken en het "slootkamertje" werd onze slaapkamer. Wij bewoonden van 1968-78 de voorkamer, de tussenkamer en het achterhuis. Gouden jaren.

In 1970 is de stinksloot gedempt. In 1972 werd het schooltje, vlak achter ons huis, in de "hens" gezet, door twee zuiplappen.

De ruit van het achterste kamertje knapte in diggelen, lood smolt en de achtermuur brandde 1 cm in.

Ik spoot met water op het Walhuis en het water werd stoom.

De bovengrondse waterbak barstte.

Een rot tijd, er ging nog meer in de fik toen, maar de daders zijn gepakt. Toen was 't over.

De **Zolder**, met het geheimzinnige luik in de west wand, waarachter een bergruimte.

Toen ik op zolder sliep gebeurde het, dat ik vanuit het dakraam een V-1 voorbij hoorde- en zag-pruttelen, met een vlam uit die gekke staart.

Op zolder was ook een ronde gat in de vloer, waar ooit een kachelpijp doorheen kwam, vanuit de voorkamer, waar ooit een kachel gestaan moet hebben..

Aan de zuidkant een soort open kast met in de vloerbodem een groot rond raam, met ruiten erin, om licht te krijgen in de gang op de eerste verdieping, vanuit het raam op zolder in de zuidgevel.

Het **Tuinhuis**, wat hebben we er veel gespeeld!

In '40-'41 woonde er de familie Bonnenga, man, vrouw, dochter Mijntiena, en de zoons Koos en Jacob.

Hun Klipperzaak was gevorderd door de moffen "und Wir fahren gegen England".

Nooit vergeet ik het gierend huilen van de schippersvrouwen, van het schip gezet, verloren ze hun huis en hun bestaan.

In het diepst van de oorlogstijd, Hongerwinter september '44- april '45, verruilde vader schoenen, veters, veters en laarzen voor voedsel. Voor elf mensen! : opa, oma, neef Bert(ondergedoken), twee tantes, twee nichten en wij met zijn vieren.

Ook werd er geruild voor lampolie, turf (uit de Starnmeer), voor melk (uit Jisp, Schaalsmeer en Spijkerboor).

Vader en ik maakten hongertochten in december, januari en februari, onder andere naar de Wieringermeer op de fiets. We zijn nooit aangehouden! Het werd goed uitgekiend door vader, meestal waren we in drie dagen uit en thuis. Voor mij, moet ik eerlijk zeggen, was het steeds weer een grandioos avontuur.

Toen de oorlog voorbij was, was de zaak bijna failliet.

Vader ging studeren om voor moeilijke voeten steunzolen te kunnen maken en hij verkocht alleen top kwaliteit schoenen. Hij maakte er een speciaal zaak en kreeg een goede naam, roemrucht.

Zo klom hij uit de put.

In 1968 sloot hij de winkel, hij werd 65.

In december 1978 verlieten wij alle vier Zaanweg 24, ons geliefde huis, ook omdat adequaat onderhoud boven onze mogelijkheden ging.

Tot zover Klaas Zwart